

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov

Natura 2000-område nr. 136
Habitatområde H120, H199
Fuglebeskyttelsesområde F105, F107

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015
Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov
Natura 2000-område nr. 136
Habitatområde H120, H199
Fuglebeskyttelsesområde F105, F107

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H120, H199, F105, F107

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet
Kort- og Matrikelstyrelsen

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-347-8

ISBN nr.

978-87-7091-349-2

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Strandenge ved Jægerspris Nordskov

Fotograf: Mogens Holmen, Naturstyrelsen Roskilde

Resume:

Natura 2000-plan for Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov (nr. 136). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning.....	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	<i>5</i>
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier.....	12
Igangværende pleje og genopretning	16
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	17
<i>Vurdering af tilstand</i>	<i>17</i>
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose.....</i>	<i>21</i>
Målsætning	23
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	<i>24</i>
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....</i>	<i>25</i>
<i>Modstridende interesser</i>	<i>27</i>
Indsatsprogram	28
<i>Generelle retningslinjer</i>	<i>28</i>
<i>Konkrete retningslinjer.....</i>	<i>29</i>
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	<i>30</i>
Sammenhæng og synergi med Vandplanen.....	30
Strategisk miljøvurdering	31
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	32
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	33
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver.....	34
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen.....	37

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger m.m. Der er ikke gennemført konsekvensvurderinger i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemiddel.

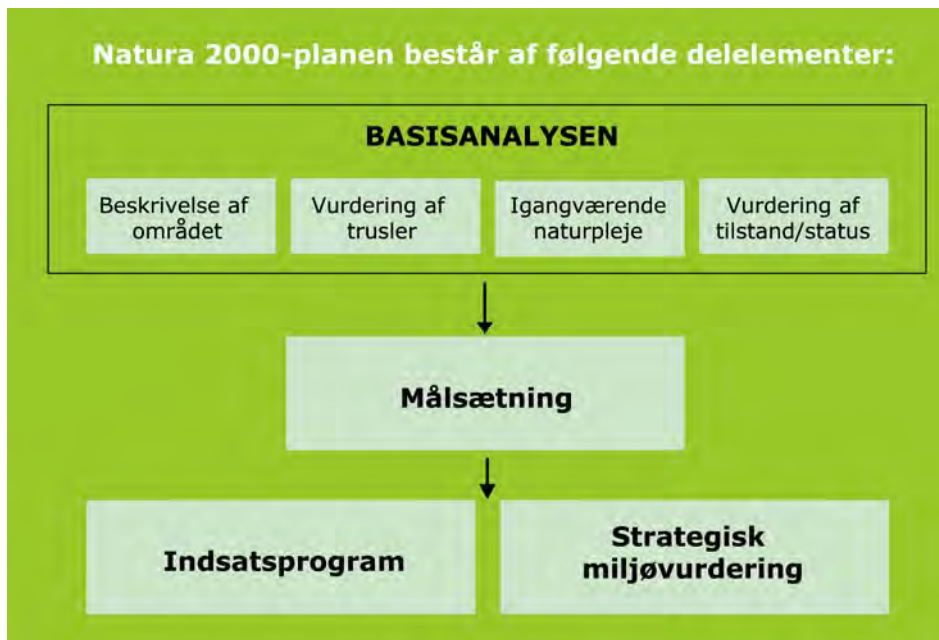
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med se-

Natura 2000 plan

nerede ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland 2.2 Roskilde Fjord - Isefjord og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 14.810 ha. og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H120 og H199 samt Fuglebeskyttelsesområde nr. F105 og F107. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Den stærkt forgrenede fjord opstod efter sidste istid, da havet trængte ind over det bakkede morænelandskab og oversvømmede dets laveste dele. Dale blev til bugter og vige, bakker til halvøer og øer. Siden stenalderen har landet hævet sig med 2-3 m, og fjordens udstrækning er blevet mindre. I dag står de gamle havskrænter mange steder stejlt afskårne med en smal bræmme af hævet havbund ned

Natura 2000 plan

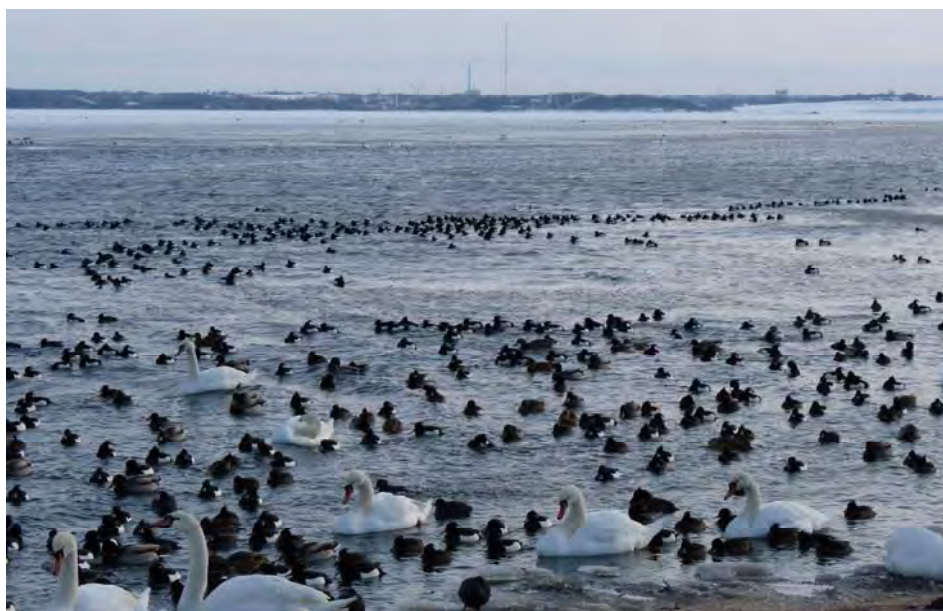
mod den nuværende strandkant. Skovarealerne i området er koncentreret omkring kystskrænten ved Nordskoven og Bognæs.

Fotograf: Mogens Holmen

Naturtypen surt overdrev på Rundebakke ved Roskilde Fjord.

Området domineres af store marine områder med lavvandede bugter og vige, med sandbanker med lavvandet dækket af havvand.

Fotograf: Mogens Holmen

Svømmefugle i våge i Roskilde Fjord.

Roskilde Fjord er et af Danmarks vigtigste yngleområder for vandfugle. I den lavvandede fjord ligger ca. 30 små øer og holme. På holmene i fjorden yngler hvert år 10-20.000 par fugle fordelt på 25-30 arter.

Natura 2000 plan

Af ynglende fugle fra fuglebeskyttelsesdirektivet kan nævnes klyde, fjordterne og dværgterne.

I Jægerspris Nordskov yngler fuglearterne hvepsevåge, sortspætte og rødrygget tornskade, som alle er på udpegningsgrundlaget. I skoven forekommer tillige sjældne fuglearter som skovsneppe, duehøg, huldue, lille flagspætte, rødtoppet fuglekonge, ravn og kernebider; disse arter er ikke på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området.

I landdelen af Natura 2000 området forekommer en række naturtyper, som i kraft af deres størrelse eller rige flora er af regional eller national betydning. Dette gælder i høj grad de store sammenhængende strandengsarealer langs fjorden, kalkrige søer og vandhuller

Fotograf: Mogens Holmen

Eremit

med kransnålalger, rigkær samt den særligt prioriterede naturtype overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig muld samt fattigkæret Kongens Lyng i Nordskoven.

De vigtigste skovnaturtyper i området er elle- og askeskove (91E0), bøgeskove på muldbund (9130) samt egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160).

Natura 2000 plan

Eremitten, som er en sjælden bille i Europa, er fundet på Bognæs i 200-300 år gamle - men levende - hule egetræer. Billen er sort, ca. 3 cm i diameter, og den lever i skjul i hule løvtræer.

Den marine del af Natura 2000-området omfatter 10.471 ha, der ligger som en sidegren til Isefjord. Roskilde Fjord er en brakvandsfjord med omkring 30 småøer og holme, og under vandet en meget varieret topografi, med store bredninger og flere lavvandede tærskler ned gennem fjorden der begrænser vandudskiftningen. Mest markant ved Eskilsø, hvor de hydrografiske forhold adskiller den nordlige og sydlige del af fjorden.

Gennemsnitsdybden i fjorden er 3-4 meter, men med flere dybe huller med vanddybder ned til omkring 32 meter. Roskilde Fjord består af 4 naturtyper: 1110: Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand på 599 ha. Naturtype 1140: Mudder- og sandflader blottet ved ebbe på 49 ha. Naturtype 1150: Kystlaguner og strandsøer på 11 ha, og naturtype 1160: Større lavvandede bugter og vige på 9.829 ha.

Fotograf: Mogens Holmen

Naturtypen større lavvandede bugter og vige i Roskilde Fjord.

Roskilde Fjord er i Vandrammedirektivet beskrevet ud fra typologien M2, der er karakteriseret ved at vandsøjlen er opblandet og med en saltholdighed på 5-18‰. I de indre dele af fjorden svinger saltholdigheden mellem 10 og 14‰, mens den i de ydre dele af fjorden ligger mellem 15 og 18‰.

Roskilde Fjord har et stort opland på ca. 1.200 km² med flere større byer i oplandet. Derfor er næringsstofbelastningen til fjorden stor, selv om den er blevet reduceret meget i forbindelse med de senere

Natura 2000 plan

års vandmiljøplaner. Det skyldes, dels at kvælstofbelastningen stadig er for høj, dels tidligere tiders store belastning med næringsstoffer, stor algeproduktion og efterfølgende sedimentation af algerne på bunden. Dette lag af slam, der er ophobet gennem mange år nedbrydes kun langsomt. I og lige over sedimentlaget observeres der ofte iltsvind, hvilket har negativ påvirkning for udbredelse af ålegræs på dybere vand og bunddyrene i fjorden i øvrigt.

I et lavvandet brakvandsområde som Roskilde Fjord er ålegræs en naturlig del af det marine miljø. Der er dog variation i forekomsten ned gennem fjorden. I den nordlige del vokser ålegræs på ned til 3–4 meters dybde og i den sydlige på 1,5–2,5 meters dybde. Allersydligst i de indre vige af fjorden mangler ålegræs helt og er her erstattet af forskellige arter af havgræsser. I fjordens beskyttede og eutrofierede miljø trives enårige trådalger fint og der er ofte i sensommeren en massiv forekomst af alger, der skaber problemer for den øvrige flora og fauna. Problemet er størst i de indre dele af fjorden.

Den hårde bund dækker mindre end 0,5% af fjordens samlede bundareal og forekommer primært på dybder under 3 meter og mest i den sydlige del af fjorden i Roskilde Bredning. Den hårde bund er bevokset med mere tolerante arter af flerårige alger, samt store mængder enårige trådalger.

Bunddyrene i fjorden er primært de arter, der er tolerante over for lave saltkoncentrationer. Diversiteten falder ind gennem fjorden i takt med at saltholdigheden falder. Den mest markante art i fjorden er blåmuslingen, hvis bestande filtrerer vandet for planktonorganismer. I den sydlige bredning er bestanden så stor, at den medvirker til at gøre vandet mere klart end det er tilfældet i den nordlige del af fjorden.

I basisanalyserne for Natura 2000-området N 136 Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 120

Naturtyper:

1110 Sandbanke
1140 Vadeblade
1150 Lagune
1160 Bugt
1210 Strandvold med enårig planter
1220 Strandvold med flerårige planter
1230 Kystklint/klippe
1310 Enårig strandengsvegetation
1330 Strandeng
3140 Kransnålalge-sø
3150 Næringsrig sø
3160 Brunvandet sø
3260 Vandløb
6120 Tør Kalksandoverdrev
6210 Kalkoverdrev
6230 Surt overdrev
6410 Tidvis våd eng
6430 Urtebræmme
7140 Hængesæk
7220 Kildevæld
7230 Riggær
9110 Bøg på mor
9130 Bøg på muld
9160 Ege-blandskov
91D0 Skovbevokset tørvemose
91E0 Elle- og askeskov

Arter:

1014 Skæv vindelsnegl
1084 Eremit
1166 Stor vandsalamander
1393 Blank seglmos
1903 Mygblomst

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 199

Naturtyper:

3160 Brunvandet sø
7140 Hængesæk
7150 Tørvelavning
91D0 Skovbevokset tørvemose

Figur 2. Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Af ynglefuglene på udpegningsgrundlaget har klyde i de seneste år været i tilbagegang på nationalt plan. Blandt trækfuglene på udpegningsgrundlaget har grågås i de seneste år haft en fremgang på nationalt plan, mens stor skallesluger har været i tilbagegang.

Natura 2000-området ligger i Halsnæs, Frederikssund, Roskilde og Lejre Kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandopland 2.2 Roskilde Fjord – Isefjord.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå,

Natura 2000 plan

men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Fragmentering er en trussel for de kortlagte overdrevstyper kalksandsoverdrev (6120), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), hængesæk (7140) og rigkær (7230).

Reduceret antal og fragmentering af levesteder udgør en trussel mod arten eremit, da den kun har en spredning på nogle få hundrede meter pr. generation. En sådan fragmentering vil på langt sigt true i hvert fald nogle af de efterhånden adskilte eremitbestande inden for området. Dele af Bognæs plejes, men på andre dele fældes og fjernes fortsat ældre bøge, der ellers kunne udvikle sig til nye levesteder for eremit. I 2004 var levetiden for nogle af eremittræerne truet af etableringen af en skarvkoloni.

Ligeledes ligger Bognæs isoleret i forhold til den nærmeste kendte population af eremitter, som ligger ca. 40 km væk i Vallø Dyrehave /Slotspark, hvilket gør spredning mellem populationerne vanskelig.

Reduceret areal med annelgræsbælte - gnaves væk pga. højere vandstand - fører til færre egnede ynglelokaliteter for fjordterne.

Næringsstofbelastning

Med undtagelse af strandengene er de kortlagte lysåbne terrestriske naturtypers kvælstoftålegrænse overskredet, dvs. tålegrænserne for naturtyperne hængesæk (7140), surt overdrev (6230), tørt kalksandsoverdrev (6120), kalkoverdrev (6210), tidvis våd eng (6410), kildevæld (7220) og rigkær (7230) og tillige for sønaturtyperne kransnålalgesø (3140) og brunvandet sø (3160).

Laveste tålegrænse for kvælstofdeposition er overskredet for naturtyperne kransnålalgesø, brunvandet sø, hængesæk og surt overdrev, - og for 6 forekomster af hængesæk samt alle forekomster af kransnålalgesø er også den højeste tålegrænse overskredet; for de øvrige naturtyper vil den lave ende af tålegrænseintervallet stedvis være overskredet.

Deposition af kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området. Den høje ende af tålegrænseintervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Næringsstofftilførsel er også en trussel for de marine naturtyper i Roskilde Fjord. Den for høje belastning med næringsstoffer ses bl.a. af forekomsten af trådalger indenfor Natura 2000 området.

Tilførslen af kvælstof og fosfor til Roskilde Fjord skyldes i stor udstrækning de lokale kilder i oplandet, som håndteres via vandplanen.

Natura 2000 plan

Desuden er fjorden påvirket af fjordens 'egen' frigivelse af næringsstoffer, der er ophobet som følge af tidligere tiders belastning. Kvalitetskravet til vandets indhold af klorofyl er i dag langt fra at være opfyldt, og der er jævnligt masseopblomstringer af planktonalger i fjorden. I fjorden er der iltfrie forhold i sedimentet, og det betyder, at ålegræsset har svært ved at etablere sig på større dybder end de nuværende. Derfor er det nødvendigt med en større reduktion i den eksterne belastning.

Bundfaunaens sammensætning påvirkes af næringsstofbelastningen og dermed også fødegrundlaget for hvinand og troldand, der i forskellig grad lever af hvirvelløse dyr på bunden. Blishøne og knopsvane, der blandt andet lever af bundvegetation, samt stor skallesluger, der lever af fisk, påvirkes også negativt.

Naturtypen vandløb (3260) er truet af næringsstofbelastning i form af organisk stof.

Pesticider og gifte

Forekomsten af miljøfarlige forurenende stoffer er for høj og specielt TBT kan påvirke sneglenes formeringsevne.

Tilgroning

En stor del af de beskyttede naturtyper er truet af tilgroning.

Naturtypen tidvis våd eng (6410), ca. 60 ha kortlagt i området, er under tilgroning med høje urter, græsser og træer.

Kildevæld (7220), ca. 6 ha kortlagt i området, er under tilgroning med høje urter/græsser og vedplanter.

Naturtypen rigkær (7230), ca. 100 ha kortlagt, er under tilgroning med høje urter/græsser og vedplanter.

Naturtypen strandeng (1330), ca. 600 ha kortlagt, er under tilgroning med høje urter/græsser.

Kalkoverdrev (6210), kalksandsoverdrev (6120) og surt overdrev (6230) er under tilgroning med høje urter/græsser og vedplanter.

Naturtypen hængesæk (7140) er under tilgroning med høje urter/græsser og vedplanter.

For eremit er det et problem, at de gamle egnede værtstræer bliver skygget af omgivende træer, da det gør dem uegnede som levesteder.

Tilgroning med sumpplanter eller med overskyggende træer og buske truer i nogle af områdets vandhuller muligheden for, at stor vandsalamander kan yngle der.

Uhensigtsmæssig hydrologi

Alle de kortlagte våde lysåbne naturtyper (naturtyper på lavbunds-jorder) i Habitatområde nr. 120 er truet af afvanding og/eller vand-indvinding. For alle naturtyperne er der tale om, at afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning; for de tidvis våde enge er der tillige tale om udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter.

Uhensigtsmæssig hydrologi i de våde lysåbne naturtyper vil også påvirke eksisterende og potentielle levesteder for arterne skæv vindelsnegl, mygblomst og blank seglmos.

Store dele af Jægerspris Nordskov er præget af dybe drængrøfter, som har afdrænet en række skovmoser og søer med konsekvenser for blandt andet fuglelivet.

Uhensigtsmæssig drift

Skal en bestand af eremitter overleve i det samme område, skal der være løvtræer af forskellig alder, således at der konstant findes egnede værtstræer.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. I området er der registreret mindre trusler fra intensiv skovdrift i form af kørespor i elle- og askemose (91E0). Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Naturtypen vandløb er truet af uhensigtsmæssig drift, som blandt andet medfører sandvandring.

Invasive arter

I alle de lysåbne naturtyper i habitatområde nr. 120 er der registreret forekomst af invasive plantearter. Overdrevs- og engtyperne har størst forekomst af invasive arter - overdrevene med arealandele på op til 10-25 % med forekomst af invasive arter. De registrerede invasive arter omfatter rynket rose, kæmpe-bjørneklo, canadisk bakkestjerne, bjerg-fyr, mangebladet lupin, østrigsk fyr, glansbladet hæg, hvid snebær, canadisk gyldenris og sildig gyldenris. Langs Roskilde Fjord kysten er der udbredt forekomst af kæmpe-pileurt.

Prædation, jagt og fiskeri

Fiskeri efter blåmuslinger, fiskeri med bundsløbende redskaber, vurderes at udgøre en trussel mod marine naturtyper, idet der sker en fysisk ødelæggelse naturtyperne, dels ved fjernelse af bundflora og bundlevende dyr, dels ved fjernelse af hårbund, sten og skaller. Muslingefiskeriet vurderes at udgøre en trussel mod bestanden af blåmuslinger i den nordlige del af fjorden. En mindre bestand af blåmuslinger kan udgøre en trussel i forhold til sikring af et tilstrækkeligt fødegrundlag for områdets fuglebestande.

Rotter er registreret på øer og holme i Roskilde Fjord, hvor de kan udgøre en trussel for fuglearterne klyde, havterne, fjordterne og dværgterne.

Igangværende pleje og genopretning

Miljø- og Energiministeriet udlagde i 1995 Roskilde Fjord og Store Kattinge Sø som vildtreservat. Reservatorordningen indebærer, at der i en række "kerneområder" er forbud mod jagt og hurtig motorbåds-sejlads.

Af hensyn til rugende fugle blev øer og holme i fjorden fredet i 1985. Fredningen forbyder adgang i fuglenes yngletid fra 1. april til 15. juli. Reservatorordningen udvider forbuddet til også at omfatte en 50 meter zone omkring en række øer (Skov- og Naturstyrelsen, 2000).

Et havørnepar har siden 2007 ynglet på Egehoved på Bognæs. For at give havørnene de bedst mulige yngleforhold, har Lejre Kommune og Skov- og Naturstyrelsen indført adgangs begrænsninger i perioden 1. februar–31. juli. Ved reden på Bognæs er der adgangsforbud.

Især på strandene, på overdrevene på Skuldelev Ås og på areaerne omkring Selsø Sø er der opsat hegn, foretaget rydning og iværksat afgræsning.

Halsnæs Kommune har foretaget naturpleje på følgende lokaliteter:

Roskilde Fjord ved Ølsted - Rundebakke og umiddelbart nord herfor:

- Rydning af 0,5 ha slåen/gyvelkrat mv. på kalkoverdrev og surt overdrev.
- Indgået 10-årig hegnsaftale på 7 ha, heraf 3,1 ha overdrevstyper og væld.
- Udvidelse og sammenkædning af overdrevstyper (kalkoverdrev 6210 og surt overdrev 6230) ved udtagning af agerjord til ekstensiv afgræsning uden gødsning mv.
- Bekæmpelse af rynket rose og kæmpe-pileurt.

Roskilde Fjord ved Klintholm:

- Indgået plejeaftale med ejer.
- Rydning af 1200 m² slåenkrat/udvidet (kalkoverdrev 6210)
- Høslæt af 3000 m² kalkoverdrev (6210).
- Bekæmpelse af rynket rose.

Roskilde Fjord ved Grævlingehøj:

- Udvidelse og sammenkædning af overdrevstyper (kalkoverdrev 6210 og surt overdrev 6230) ved rydning af 3000 m² fuglekirsebær/bjergfyr og slåenkrat på skrænter.

- Bekæmpelse af rynket rose.

Kommunerne omkring Roskilde Fjord sørger for, at der bliver foretaget rottebekæmpelse på øer og holme i fjorden, når den kommunale overvågning af ynglefugle viser, at der er behov, senest efter 2009-overvågningen.

Skov- og Naturstyrelsen har indgået aftale, der sikrer eremittens levesteder på Bognæs frem til 2012.

Det fremgår af kommunernes naturovervågning på øer og holme i Roskilde Fjord, at havterne er i tilbagegang, og at dværgterne ikke har ynglet i Roskilde Fjord siden 2000.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle tilstand, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

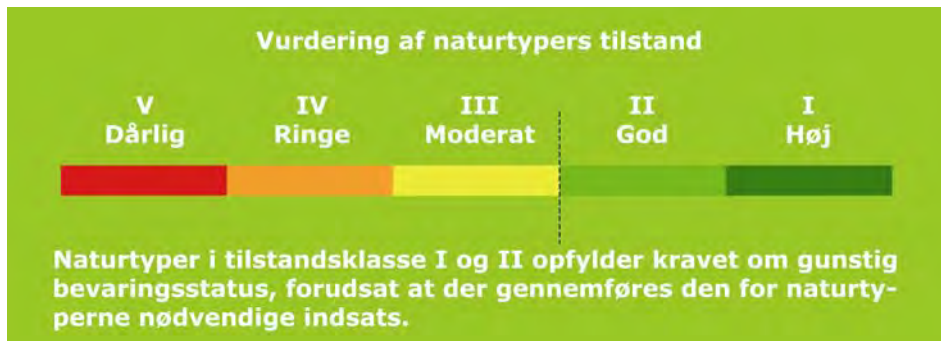
Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

For skovnaturtyperne i området gælder, at det endnu ikke er alle ikke-fredsskovspligtige arealer, som på nuværende tidspunkt er kortlagt og vurderet.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

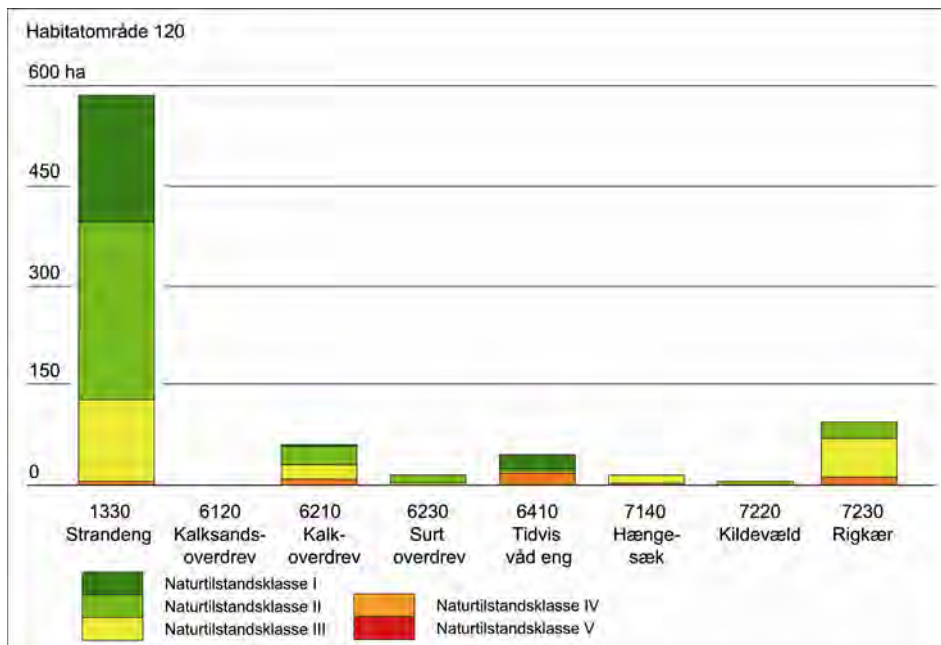
Natura 2000 plan

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

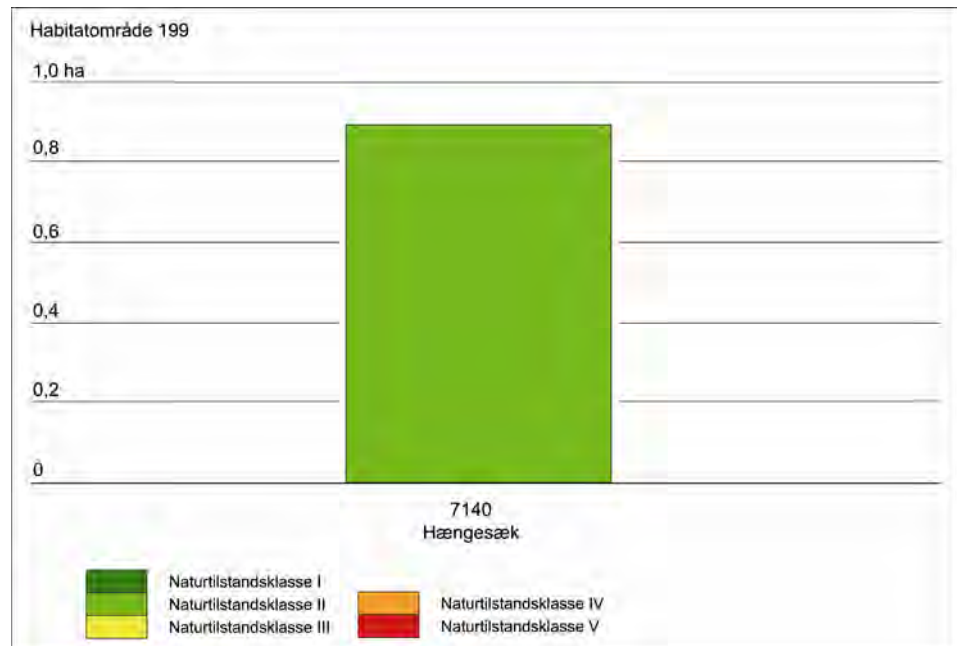
Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur-/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper.

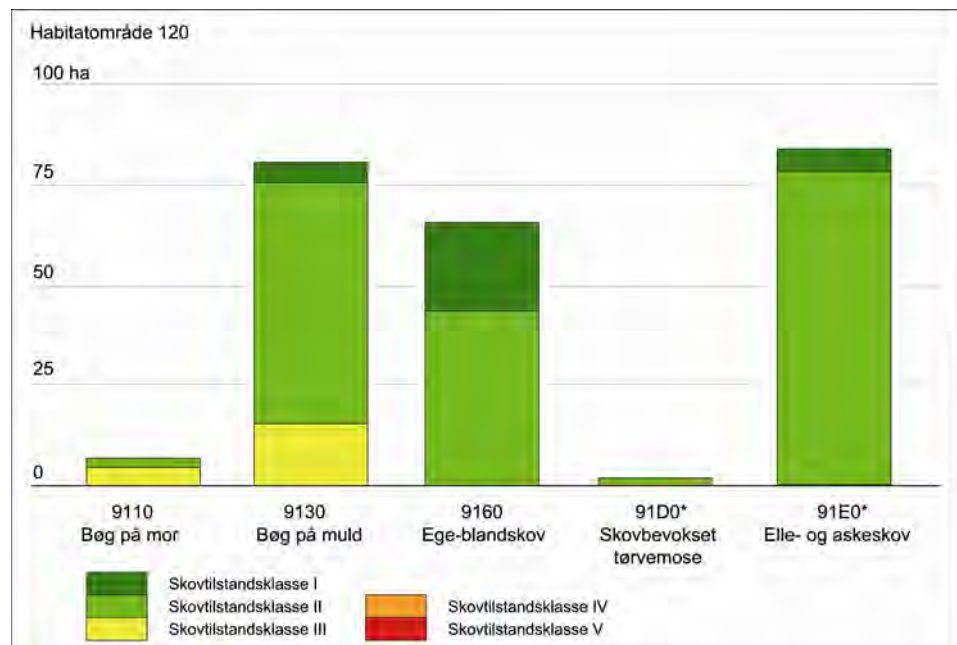

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000 områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet

Natura 2000 plan

Figur 4b. Naturtilstand for de af Natura 2000 områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet

Figur 4c. Skovtilstand for de af Natura 2000 områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet

I Natura 2000-område N 136 er der foretaget kortlægning og tilstandsvurdering af nedennævnte naturtyper i habitatområde H120 og

Natura 2000 plan

i habitatområde H199, Kongens Lyng, hvor der udelukkende er kortlagt 0,9 ha hængesæk.

En del af naturtypearealerne er ikke tilstandsvurderet, og tilstandsklassen er derfor ukendt.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 6,1 ha søtyper (17 forekomster), hvoraf søtypen kransnålalgesø (3140) omfatter 1,3 ha og søtypen næringsrig sø (3150) omfatter 1,9 ha; 2,9 ha er ikke vurderet.

For kransnålalgesø er 0,1 ha vurderet til struktur 0.6 – 0.8, 1,2 ha til indeks 0.4 – 0.6; 1,2 ha er vurderet til artsindeks 0.6 – 0.8, 0,1 ha til indeks 0.4 – 0.6; 0,1 ha vurderet til samlet naturtilstandsklasse II, 1,2 ha til klasse III.

For næringsrig sø er 1,7 ha vurderet til strukturindeks 0.6 – 0.8, 0,2 ha til indeks 0.4 – 0.6; 0,3 ha er vurderet til artsindeks 0.6 – 0.8, 1,5 ha til indeks 0.4 – 0.6 og 0,1 ha til indeks 0.2 – 0.4; 0,7 ha er vurderet til samlet naturtilstandsklasse II, 1,2 ha til klasse III.

Habitatområde 120

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
1330 strandeng	188,8	270,6	125,9	4,7	
6120 kalksandsoverdrev		0,1	0,2		
6210 kalkoverdrev	0,4	29,8	22,2	7,5	0,3
6230 surt overdrev		12,3	3,2		
6410 tidvis våd eng	20,9	2,5	2,3	18,1	1,0
7140 hængesæk		0,6	14,1	2,0	
7220 kildevæld	0,9	4,1	0,7	0,2	
7230 rigkær	1,7	24,1	57,7	11,5	1,0
Hovedtotal	212,7	344,1	226,4	44,1	2,3

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Habitatområde 199

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
7140 hængesæk		0,9			
Hovedtotal		0,9			

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Habitatområde 120

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
9110 bøg på mor		2,44	4,59		
9130 bøg på muld	5,09	60,20	15,60		

Natura 2000 plan

9160 ege-blandskov	22,14	44,83			
91D0 skovbevokset tørvemose		2,00			
91E0 elle- og askeskov	5,63	78,58	0,49		
Hovedtotal	32,87	188,06	20,69		

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha på skovtilstands-klasse

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte naturforekomster på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på

Natura 2000 plan

grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur-/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig for:

- Strandeng (1330) og tørt kalksandsoverdrev (6120).
- For de vurderede forekomster af søtypen næringsrig sø (3150) er prognosen gunstig.

Prognosen er vurderet gunstig for:

- Ynglende klyde og fjordterne.

Prognosen er ugunstig for:

- Kalkoverdrev (6210), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V og mere end 25% af det kortlagte areal påvirkes af N-deposition, der overskrider laveste tålegrænse for naturtyperne.
- Surt overdrev (6230), da mere end 25% af det kortlagte areal påvirkes af N-deposition, der overskrider laveste tålegrænse for naturtyperne.
- Tidvis våd eng (6410), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-IV, og mere end 25% af det kortlagte areal påvirkes af N-deposition, der overskrider laveste tålegrænse for naturtypen.
- Hængesæk (7140), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V og højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- Kildevæld (7220), da mere end 25% af det kortlagte areal påvirkes af N-deposition, der overskrider laveste tålegrænse for naturtypen.
- Riggær (7230), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V og mere end 25% af det kortlagte areal påvirkes af N-deposition, der overskrider laveste tålegrænse for naturtypen.

Natura 2000 plan

- Kransnålalgesø (3140), da kvælstoftålegrænsen på 5-10 kg N/ha/år er overskredet.
- Vandløb (3260), på grund af næringsstofbelastning og uhen-sigtsmæssig drift.
- 9110 Bøg på mor, da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V, og den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9130 Bøg på muld, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9160 Ege-blandskov, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91E0 Elle- og askeskov, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91D0 Skovbevokset tørvemose, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.

Prognosen er på grund af trusler, jf. trusselsafsnittet, vurderet ugunstigt for:

- Sandbanke (1110).
- Vadeflade (1140).
- Lagune (1150).
- Bugt (1160).
- Eremit.
- Blank seglmos.
- Mygblomst.
- Havterne.
- Dværgterne.

Prognosen er ukendt for de følgende naturtyper og arter på grund af manglende eller mangelfuld kortlægning og tilstandsvurdering:

- Strandvold med enårige planter (1210).
- Strandvold med flerårige planter (1220).
- Kystklint/klippe (1230).
- Enårig strandengsvegetation (1310).
- Brunvandet sø (3160).
- Urtebræmme (6430).
- Tørvelavning (7150).
- Arterne skæv vindelsnegl og stor vandsalamander.
- Ynglefuglearterne hvepsevåge, sortspætte, rødrygget tornskade.
- Trækfuglearterne knopsvane, sangsvane, grågås, troldand, hvin-and, stor skallesluger, havørn, blishøne.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Da der endnu ikke er udviklet et tilstandsvurderingssystem til brug for vurdering af areal og tilstand af levestederne for fuglearterne, er fastsættelse af målsætningen for de enkelte fuglearter på udpegningsgrundlaget sket på baggrund af en vurdering af, om størrelsen og kvaliteten af levestedet kan rumme bestanden, og ikke på om bestanden rent faktisk er til stede. De i planen angivne bestandsstørrelser er fastsat på baggrund af den officielle danske indmelding til EU.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000 planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

- *Roskilde Fjord og de større søer i Natura 2000 området opnår en naturtilstand med god vandkvalitet, og fjorden opnår en artsrig undervandsvegetation. Den artsrige marine flora og fauna giver optimale livsbetingelser for de store internationalt vigtige forekomster af rastende vandfugle, blandt andet ansvarsarterne knopsvane, sangsvane, grågås og troldand, samt for vigtige bestande af ynglefugle, f.eks. den truede art dværgerterne.*
- *Alle Natura 2000-områdets habitatnaturtyper og -arter har god-høj naturtilstand.*
- *Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt. Det gælder naturtyperne kalkoverdrev (orkidélokaliteter) (6210), tørt kalk-*

sandsoverdrev (6120), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230) samt arten eremit.

- Forekomster af naturtyperne kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær målsættes til naturtilstand I. Arealet af naturtyperne og levestederne for eremit øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for natur- og skovtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og sjældne arter samt for arterne på udpegningsgrundlaget.

Baggrund for den overordnede målsætning

- I dette Natura2000-område er der specielt fokus på det meget store fjordområde som et internationalt vigtigt yngle- og rasteområde for store og artsrige forekomster af fugle, blandt andet sjældne og truede fuglearter.
- Der er ligeledes et særligt fokus på de truede naturtyper og arter kalkoverdrev (orkidélokaliteter), kalksandsoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng, rigkær og arten eremit, jf. bilag 2 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram". Hertil kommer kildevæld og den marine naturtype kystlagune/strandsø, som er prioriterede naturtyper (særligt truede på EU-niveau).
- Naturtyperne har et højt indhold af karakteristiske og sjældne arter, og derfor målsættes forekomsterne højt. Afgørende for at sikre målsætningen er opretholdelse af næringsfattige vokseforhold og imødegåelse af tilgroning (tilgroning forstærkes af øget N-deposition).
- Øgning og sammenkædning af arealet med lysåbne naturtyper og arealet med eremitlevesteder forbedrer muligheden for at bevare og sikre voksesteder og spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske arter og for eremitten.
- Natura 2000-området indeholder store potentialer og gode muligheder for udvidelse af overdrevstyperne, rigkær og tidvis våd eng.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 området:

- Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.
- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose, skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang. For en række naturtyper udvides arealet (se nedenfor), for øvrige naturtyper og for artslevesteder sikres, at arealet er stabilt eller stigende, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose, skal udvik-

lingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.

- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglebestand/antal rastende fugle som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne. For øvrige arters vedkommende betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for opretholdelse af levedygtige bestande med mulighed for genudveksling mellem delpopulationer samt nyetablering af delpopulationer.
- Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt. Det gælder kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), rigkær (7230), kildevæld (7220) og strandeng (1330).
- Arealet med truede og sjældne naturtyper øges. Der gøres en særlig indsats for at øge arealet med naturtyperne kalkoverdrev (orkidélokalteter) (6210), tørt kalksandsoverdrev (6120), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230) samt for arten eremit.
- Det samlede areal af levesteder for eremit sikres at være stabilt eller i fremgang indenfor området. Levestedernes antal af eksisterende og potentielle værtstræer for arten sikres at være stabilt eller i fremgang i det omfang, de naturgivne forhold muliggør det og i det mindste på længere sigt. Artens robusthed overfor forandringer sikres i form af levesteder med egnede betingelser for tilstrækkeligt store og udbredte forekomster af eremit, samt en forsat tilgang af nye værtstræer, som arten naturligt vil kunne sprede sig til.
- Arealet med tørt kalksandsoverdrev (6120) øges. Hvor de naturgivne forhold gør det muligt sikres sammenhæng mellem forekomsterne.
- Arealet med kalkoverdrev (6210) øges. Hvor de naturgivne forhold gør det muligt sikres sammenhæng mellem forekomsterne.
- Arealet med surt overdrev (6230) øges. Hvor de naturgivne forhold gør det muligt sikres sammenhæng mellem forekomsterne.
- Arealet med hængesæk (7140) øges. Hvor de naturgivne forhold gør det muligt sikres sammenhæng mellem forekomsterne.
- Arealet med rigkær (7230) øges. Hvor de naturgivne forhold gør det muligt sikres sammenhæng mellem forekomsterne.
- Antallet af egnede levesteder for arterne øges om muligt med de egnede potentielle levesteder for de respektive arter.

- *Antallet af eksisterende og fremtidige værtstræer sikres som egnede levesteder for eremit; som minimum sikres de eksisterende værtstræer samt de kendte forekomster af potentielle værtstræer.*
- *Tilførslen af næringsstoffer og miljøfremmede stoffer reduceres i overensstemmelse med kravene i Vandplan Roskilde Fjord-Isefjord.*
- *Der sikres optimale raste- og fourageringsforhold for bestande på mindst 5.250 individer af knopsvane, mindst 2.200 individer af sangsvane, mindst 5.000 individer af grågås, mindst 33.000 individer af troldand, mindst 7.200 individer af hvinand, mindst 2.800 individer af stor skallesluger, mindst 7 individer af havørn, mindst 25.000 individer af blichøne.*
- *Der sikres optimale yngleforhold, herunder sikring af eksisterende og potentielle redesteder, for bestande på mindst 6 par ynglende hvepsevåge, mindst 150 par ynglende klyde, mindst 500 par ynglende fjordterne, mindst 321 par ynglende havterne, mindst 25 par ynglende dværgterne, mindst 5 par ynglende sortspætte og mindst 10 par ynglende rødrygget tornskade.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Naturtyperne tidvis våd eng og rigkær har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 2 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram" er de nævnte naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper.

Øgning af arealet med tidvis våd eng og rigkær kan betyde en indskränkning af arealet med habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskove (91E0), som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. For rigkærenes vedkommende prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer de steder, hvor der er tale om unge elle- og birkesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur, som følge af menneskelig påvirkning. Bortset fra i potentielle højmoser skal gamle og veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser bevares. Rydning af unge elle- og askeskove i forbindelse med genskabelse af rigkær kan kun ske ved konkrete vurderinger i de enkelte tilfælde og under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på biogeografisk niveau.

Det prioriteres, at kilder og væld (7220) er lysåbne, hvis en beskyttet tilstand er resultatet af en yngre tilgroning med træer.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 Reduktion af kvælstofdeposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen via vandplanen.*
- 1.2 Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med strandeng (1330), tidvis våd eng (6410),*

hængesæk (7140), tørvelavning (7150), kildevæld (7220), rigkær (7230) samt på levesteder for skæv vindelsnegl, stor vandsalamander, blank seglmos og mygblomst. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.

- 1.3 *De terrestriske lysåbne naturtyper sikres en optimal ekstensiv drift og pleje. Skovnaturtyperne sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder for arterne skæv vindelsnegl, stor vandsalamander, eremit, mygblomst og blank seglmos; der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed overfor fragmentering og reduceret antal af levesteder, næringsstofftilførsel, tilgroning og uhensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.5 *Invasive arter bekæmpes ved hjælp af de bedste kendte metoder. Spredning af invasive arter forebygges.*
- 1.6 *Vandløb med vandplanter (3260) sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet. Denne indsats sikres gennem vandplanlægningen.*
- 1.7 *Der sikres tilstrækkeligt store uforstyrrede levesteder, herunder optimale raste- og fourageringsforhold, for forekomsterne af yngle- og trækfugle på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området.*
- 1.8 *Der sikres tilstrækkeligt store områder med uforstyrrede raste-, fouragerings- og/eller fældningspladser for knopsvane, sangsvane, grågås, troldand, hvinand, stor skallesluger, havørn og blichøne.*
- 1.9 *Det sikres, at områdets ynglelokaliteter for hvepsevåge, klyde, fjordterne, havterne, dværgterne, sortspætte og rødrygget tornskade ikke forstyrres i fuglenes yngletid.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Potentielle værtstræer for eremit findes og sikres mod fældning på relevante arealer udenfor Natura 2000-området. Dog kun i en kort afstand fra levesteder i habitatområdet.*
- 2.2 *Hvor det naturmæssigt er muligt sikres udvidelse og om muligt tillige sammenkædning af arealer med naturtyperne kalksands-overdrev (6120), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), hængesæk (7140) og rigkær (7230).*

Natura 2000 plan

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 Levestedernes samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer for eremit sikres opretholdt, herunder også træernes døde stammer og større grene efter naturligt forfald.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 Der skal skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulige værtstræer for eremit. Det skal sikres, at der også i fremtiden vil være et tilstrækkeligt antal værtstræer til at opretholde en levedygtig bestand, og at arten kan sprede sig herfra til andre potentielle værtstræer.*
- 4.2 Der sikres udvidelse og om muligt sammenkædning af arealer med naturtyperne kalkoverdrev (6210), tørt kalksandsoverdrev (6120), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230).*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med Vandplanen

Natura 2000-planen er koordineret med Vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og Vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og på levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter Vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

Natura 2000 plan

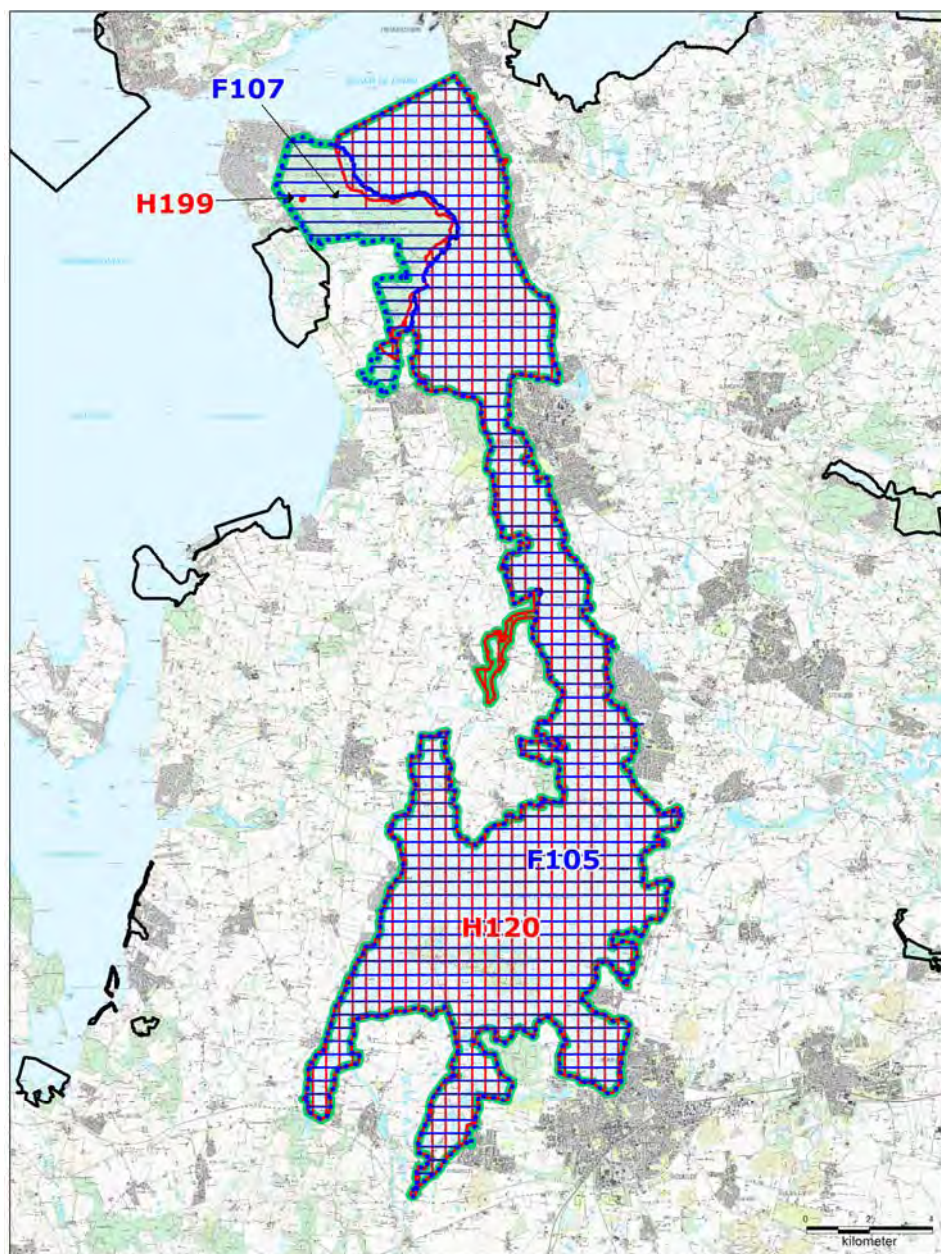
Planlagt indsats efter Vandplanen, der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækkes i forbindelse med vedtagelse af Vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

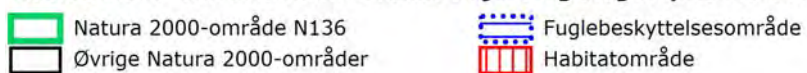
I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 136.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N136 Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i en database - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.naturstyrelsen.dk – under dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

N 136 - Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk